

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Analiza rządowego projektu „Krajowej Strategii przeciwdziałania antysemityzmowi i wspierania życia żydowskiego na lata 2026 – 2030”

I. Główne tezy

- Na początku lutego 2026 r. Rada Ministrów opublikowała projekt uchwały w sprawie przyjęcia dokumentu „Strategia przeciwdziałania antysemityzmowi i wspierania życia żydowskiego na lata 2026 – 2030” („Strategia”), stanowiącą element unijnej polityki wdrażania szczególnych rozwiązań prawnych dla społeczności żydowskiej.
- Wszelkie proponowane w Strategii działania oparto o prawnie niewiążącą Polski definicję „antysemityzmu”, opracowaną przez Międzynarodowy Sojusz na rzecz Upamiętnienia Holokaustu („definicja IHRA”), której zakres budzi poważne kontrowersje.
- Definicja IHRA została wadliwie skonstruowana – na jej podstawie nie jest możliwe określenie jakie dokładnie zachowania uznawane są za antysemickie, a jakie nie. Definicja bazuje wyłącznie na subiektywnym odczuciu odbiorcy danego zachowania.
- Wdrażanie wadliwej definicji w praktyce karnej i administracyjnej państwa stanowi naruszenie fundamentalnych zasad praworządności, w szczególności wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawa oraz w art. 42 ust. 1 Konstytucji RP zasady *nullum crimen sine lege certa* (nie ma kary bez pewnego prawa).
- Definicja IHRA ma być (i już jest) w praktyce wykorzystywana w ramach stosowania prawa jako jego element, pozaustawowe doprecyzowanie norm prawa karnego, w tym przez jednostki Policji podejmujące działania w związku z tzw. przestępstwami z nienawiści.
- Przewidziane w Strategii szczególne środki karne zabezpieczające wyznawców judaizmu godzą w konstytucyjną zasadę równości wobec prawa i niedyskryminacji (art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP). Tym bardziej, że coraz częściej ofiarami bezprawnych

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

ataków stają się w Polsce chrześcijanie, w szczególności katolicy. Wdrożenie norm szczególnych wobec jednej grupy rodzi zastrzeżenia konstytucyjne jako naruszenie zasady równości wobec prawa i niedyskryminacji. Wdrożenie podobnych norm, dostosowanych do każdej z grup wyznaniowych, wywołałoby równie niedopuszczalny efekt nieproporcjonalnego ograniczenia konstytucyjnie chronionej wolności słowa (art. 54 ust. 1 Konstytucji RP) oraz zasady bezstronności władz publicznych w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych (art. 25 ust. 2 Konstytucji RP).

- W polskim porządku prawnym utrwalona jest obecność szeregu przepisów gwarantujących ochronę grup wyznaniowych oraz mniejszościowych na zasadzie równości, bez nieproporcjonalnego ograniczania wolności konstytucyjnych. Należą do nich ochrona uczuć religijnych, umocniona orzecznictwem TK ochrona wolności sumienia i wyznania czy przepisy karne nakazujące ściganie nawoływania do nienawiści na tle wyznaniowym. Stanowią wystarczające zabezpieczenie prawnokarne grup etnicznych i religijnych w Polsce.
- Postulowane w Strategii działania mające na celu określone „kształtowanie świadomości” sędziów orzekających w sprawach dotyczących antysemityzmu uznać należy jako zamach na konstytucyjną zasadę niezawisłości sędziowskiej, wyrażoną w art. 178 Konstytucji RP.
- Przewidziane w Strategii działania w zakresie eliminacji treści antysemitkich (według kontrowersyjnej definicji IHRA) z mediów przede wszystkim cyfrowych stanowią w istocie zamach na konstytucyjną wolność słowa gwarantowaną w art. 54 ust. 1 Konstytucji RP.
- Strategia postuluje zastosowanie wadliwej definicji IHRA w podstawie programowej nauczania szkolnego. Z uwagi na kontrowersyjność definicji IHRA, jej obligatoryjne wdrażanie nosiłoby cechy nieuprawnionej ingerencji władz publicznych w konstytucyjne prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48 ust. 1 Konstytucji RP).

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

- Ze Strategii wynika też, że program nauczania szkolnego miałby pomijać niektóre, trudne karty wspólnej, tysiącletniej historii polskich chrześcijan i polskich Żydów. Takie niepełne, jednostronne, traktowanie zagadnienia wkracza w obszar prawa rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami, a także do rzetelnego kształtowania świadomości historycznej.
- Ponadto, w ramach konstytucyjnej wolności badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników (art. 73 Konstytucji RP), dopuszczalne jest prowadzenie badań i rozpowszechnianie wyników, z których wyłaniałaby się inna niż wyłącznie pozytywna „pamięć o historycznej obecności i roli Żydów” w społeczeństwie i państwie polskim. Warto w tym kontekście podkreślić, że dopiero prawda o historycznej złożoności tysiącletniej, wspólnej historii, może stanowić fundament współpracy i zaufania.
- Z danych OBWE wynika, że w Polsce chrześcijanie i ich obiekty sakralne są częstszymi celami ataków niż wyznawczy judaizmu i ich miejsca kultu religijnego. Ten aspekt umknął uwadze autorów Strategii.

II. Wprowadzenie

Istotą przygotowanego przez Radę Ministrów 9 grudnia 2025 r. (i znowelizowanego 9 lutego 2026 r.) projektu uchwały w sprawie przyjęcia dokumentu „Krajowa Strategia przeciwdziałania antysemityzmowi i wspierania życia żydowskiego na lata 2025 – 2030” (dalej: „Strategia”)¹ jest uprzywilejowanie grupy społecznej identyfikującej się jako Żydzi. Autorzy dokumentu, bazując i szeroko odwołując się do niekwestionowanej traumy ludności żydowskiej z czasu okupacji niemieckiej na ziemiach polskich, w sposób nieuprawniony wywodzą szczególne zobowiązania Polski i Polaków – ofiar II wojny światowej - względem mniejszości żydowskiej oraz jej dziedzictwa kulturowego. W Strategii zawarto szereg działań mających służyć poprawie rzekomo zagrożonego w Polsce bezpieczeństwa ludności żydowskiej, obejmujących wiele

¹ Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia dokumentu „Krajowa Strategia przeciwdziałania antysemityzmowi i wspierania życia żydowskiego na lata 2026 – 2030”, <https://www.zpp.pl/storage/library/2026-02/2cabd7b454f5fa7293d51029e226b440.pdf>, dostęp: 11.03.2026.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

dziedzin życia społecznego i zapowiadających z jednej strony szeroko zakrojone ograniczenia praw i wolności Polaków, z drugiej strony – szczególne przywileje dla mieszkańców Polski identyfikujących się jako Żydzi.

Strategię oparto o sześć głównych obszarów działań mających na celu przeciwdziałanie stwierdzonemu w Strategii antysemityzmowi w Polsce, tj.: 1) zdefiniowanie zjawiska antysemityzmu, 2) podniesienie skuteczności przeciwdziałania przestępstwom o charakterze antysemickim, 3) eliminacja treści antysemickich z mediów przede wszystkim cyfrowych, 4) działania edukacyjne przeciwko antysemityzmowi, 5) szczególne środki ochrony dla członków społeczności żydowskiej i jej dziedzictwa, 6) wzmacnianie pamięci o Holokauście. Ponadto jako most łączący ww. aspekty wskazano w Strategii trzy obszary przekrojowe, identyfikując je w następujący sposób:

- 1) rzekome zagrożenie dla mniejszości żydowskiej w Polsce jako zagrożenie dla całego społeczeństwa demokratycznego, skąd wynikać ma uprzywilejowana pozycja mniejszości żydowskiej,
- 2) tworzenie specjalnych struktur i konsultacji między rządem RP a przedstawicielami społeczności żydowskiej na etapie wdrażania Strategii, w tym powoływanie przez Ministra Sprawiedliwości specjalnego Koordynatora Rządu ds. Przeciwdziałania Antysemityzmowi,
- 3) zwalczanie wolności wyrażania poglądów w formie „walki z mową nienawiści” w szczególności w Internecie i platformach społecznościowych.

Przewidziane w Strategii działania na rzecz mniejszości żydowskiej łączą się z daleko idącą ingerencją w strefę praw i wolności obywatelskich oraz funkcjonowanie konstytucyjnych organów państwa takich jak sądy i organy ścigania, a jednocześnie bazują na niedookreślonej, niejednoznacznej, mającej charakter otwarty, wadliwie skonstruowanej definicji „antysemityzmu”, będącej punktem wyjścia dla ww. ingerencji.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

III. Omówienie głównych obszarów działań mających na celu przeciwdziałanie rzekomemu antysemityzmowi

1) Definicja antysemityzmu

W 2016 r. Międzynarodowy Sojusz na rzecz Upamiętnienia Holokaustu (*International Holocaust Remembrance Alliance* – IHRA), którego Polska jest członkiem, przyjął roboczą, prawnie niewiążącą definicję antysemityzmu. W następnych latach określone działania w tym zakresie, **przy akceptacji polskiego rządu**, były podejmowane przez instytucje Unii Europejskiej, w tym:

- 6 grudnia 2018 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła Deklarację w sprawie walki z antysemityzmem i opracowania wspólnego podejścia do bezpieczeństwa w celu lepszej ochrony społeczności i instytucji żydowskich w Europie²,
- 2 grudnia 2020 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła Deklarację w sprawie uwzględniania walki z antysemityzmem we wszystkich obszarach polityki³,
- 5 października 2021 r. Komisja Europejska ogłosiła Strategię UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego⁴, w której zaleca m.in. stosowanie przez Państwa Członkowskie roboczej definicji antysemityzmu opracowanej przez IHRA (dalej: „definicja IHRA”).

W 2021 r. podczas wystąpienia na Międzynarodowym Forum Pamięci o Holokauście i Zwalczaniu Antysemityzmu w Malmö **wicepremier prof. Piotr Gliński podkreślił**, że „[w] 2016 roku Polska, jako członek Międzynarodowego Sojuszu na rzecz Pamięci o Holokauście (*International Holocaust Remembrance Alliance*), przyjęła roboczą definicję antysemityzmu”⁵.

² *Council Declaration on the fight against antisemitism and the development of a common security approach to better protect Jewish communities and institutions in Europe - Council conclusion (6 December 2018)*, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15213-2018-INIT/en/pdf>, dostęp: 25.03.2026.

³ *Council Declaration on mainstreaming the fight against antisemitism across policy areas (2 December 2020)*, <https://www.consilium.europa.eu/media/47065/st13637-en20.pdf>, dostęp: 25.03.2026.

⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, *Strategia UE w sprawie zwalczania antysemityzmu i wspierania życia żydowskiego*, COM(2021) 615 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0615>, dostęp: 25.03.2026.

⁵ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego: *Wystąpienie wicepremiera prof. Piotra Glińskiego na Międzynarodowym Forum Pamięci o Holokauście i Zwalczaniu Antysemityzmu w Malmö*, 13.10.2021,

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

W analizowanego projektu Strategii z 9 lutego 2026 r. znalazło się stwierdzenie, że przeciwdziałanie antysemityzmowi, w tym karanie antysemickich przestępstw, należy do zobowiązań państwa polskiego. Punktem wyjścia dla tych działań ma być właśnie robocza, prawnie niewiążąca definicja IHRA, która jest sformułowana w sposób ogólny, niedookreślony, a tym samym otwierający drogę do jej całkowicie swobodnej interpretacji: „**Antysemityzm to określone postrzeganie Żydów, które może wyrażać się jako nienawiść do nich. Antysemityzm przejawia się zarówno w słowach, jak i czynach skierowanych przeciwko Żydom lub osobom, które nie są Żydami oraz ich własności, a także przeciw instytucjom i obiektom religijnym społeczności żydowskiej**”⁶. Zarówno sama definicja, jak również przykładowe wyliczenie w Strategii postaw i zachowań mających stanowić przejawy antysemityzmu, nie dają żadnych podstaw do precyzyjnego i jednoznacznego określenia ram definiowanego pojęcia. W szczególności pole do nadużyć w postaci nieuprawnionej bardzo szerokiej interpretacji tego zjawiska pozostawiają sformułowania o określonym postrzeganiu Żydów (a więc nie wiadomo jakim dokładnie postrzeganiu) oraz uznanie, że przejawem antysemityzmu są również zachowania skierowane do osób niebędących Żydami. Na podstawie omawianej definicji potencjalnie możliwe jest uznanie, że antysemicki charakter ma każda wypowiedź/zachowanie, o ile za takie zostaną subiektywnie uznane, a ponadto skierowane także przeciwko osobom, które nie posiadają cechy „bycia Żydem”.

Pamiętać należy, co zresztą zostało zaznaczone w Strategii i w cytowanym w niej oświadczeniu w sprawie przyjęcia definicji IHRA, że **definicja IHRA ma jedynie charakter roboczy, prawnie niewiązący**, w związku z czym zachowanie danej osoby, chociaż odpowiadające elementom tej definicji, nie oznacza realizacji znamion typu czynu zabronionego w myśl fundamentalnych w demokratycznym państwie prawnym zasad prawa karnego: *nullum crimen sine lege* i *nulla poena sine lege*⁷, wyrażonych przede wszystkim w art. 42 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁸ i art. 1 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. kodeks karny (dalej także jako:

<https://www.gov.pl/web/kultura/wystapienie-wicepremiera-prof-piotra-glinskiego-na-miedzynarodowym-forum-pamieci-o-holokauscie-i-zwalczaniu-antysemityzmu-w-malmoe>, dostęp: 25.03.2026.

⁶ Krajowa Strategia..., s. 12.

⁷ Zob. uchwała pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z 16 stycznia 1996 r., sygn. W 12/94, OTK 1996, Nr 1, poz. 4.

⁸ Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

„k.k.”)⁹, ale także w art. 7 ust. 1 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „EKPC”)¹⁰. Tymczasem, jak czytamy w opracowanej w 2023 r. przez polską Policję przy współpracy z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN broszurze pt. „Antysemityzm jako przestępstwo z nienawiści – wybrane zagadnienia z praktyki policyjnej”, „[j]ednym z czynów motywowanych uprzedzeniami, przybierających formę przestępstwa z nienawiści, jest antysemityzm”¹¹. Co szczególnie groźne w kontekście wspomnianych konstytucyjnych gwarancji z zakresu odpowiedzialności karnej, Policja w swoich materiałach posługuje się właśnie przytoczoną wyżej, roboczą i niemającą mocy prawnej definicją IHRA, która stanowić ma – wedle materiałów Policji - podstawę przypisywania odpowiedzialności za tzw. przestępstwa z nienawiści. Innymi słowy, nieprecyzyjna, ogólna, niemająca umocowania w ustawie definicja IHRA ma być punktem odniesienia dla ścigania sprawców rzekomych przestępstw i wykroczeń „z nienawiści”, do których w materiałach policyjnych zaliczono szereg czynów ujętych w konkretnych przepisach kodeksu karnego: art. 256, art. 257, art. 119, art. 126a i 126b, art. 194, art. 195, art. 196, art. 255, art. 261, art. 262, art. 288, a także art. 55 ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu¹² oraz art. 141 ustawy z 20 maja 1971 r. kodeks wykroczeń¹³. Nie mniej istotny jest fakt, że w polskim prawie karnym nie ma przepisu penalizującego „przestępstwo z nienawiści” jako takie, który opierałby się na badaniu stanu czyichś negatywnych uczuć, w przeciwieństwie do – jak to jest np. w przypadku art. 119 k.k. - weryfikacji, czy dane przestępstwo zostało dokonane ze względu na istniejące uprzedzenia, a więc skrajną dyskryminację¹⁴.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że zasada określoności przepisów prawa karnego (zasada *nullum crimen sine lege penali anteriori*) ma na celu ochronę jednostek

⁹ Dz.U. z 2025 r. poz. 383.

¹⁰ Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284.

¹¹ Policja.pl: *Antysemityzm jako przestępstwo z nienawiści*, <https://policja.pl/pol/kgp/biuro-prewencji/wydzial-profilaktyki-sp/mowa-nienawisci-hejt-pr/266968.Antysemityzm-jako-przestepstwo-z-nienawisci.html>, s. 4, dostęp: 11.03.2026.

¹² Dz.U. z 2023 r. poz. 10.

¹³ Dz.U. z 2025 r. poz. 734.

¹⁴ P. Grzebyk, komentarz do art. 119 k.k. [w:] M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221*. Tom II, 2023, Nb 4.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

przed arbitralnością i nadużyciami organów władzy. W wyroku w sprawie SK 52/08 Trybunał wskazał, że z powyższej zasady wynikają następujące reguły szczegółowe:

- „1) czyny zabronione muszą być określone w ustawie (*nullum crimen sine lege scripta*),
- 2) typy przestępstw muszą być określone w sposób maksymalnie dokładny (*nullum crimen sine lege certa*),
- 3) niedopuszczalne jest stosowanie (niekorzystnej dla sprawcy) analogii i wykładni rozszerzającej,
- 4) ustawa karna wprowadzająca odpowiedzialność karną lub ją zaostrzająca nie może działać wstecz (*nullum crimen sine lege praevia, lex retro non agit*),
- 5) przepis ustawy karnej musi spełniać test obliczalności i przewidywalności skutków prawnych działań jego adresata”¹⁵.

Trybunał wskazał również, że „nakazu określoności (*nullum crimen sine lege*) nie spełnia przepis ustawy karnej wówczas, gdy adresat normy prawnokarnej nie jest w stanie zrekonstruować, jedynie na jego podstawie, zasadniczych znamion czynu zabronionego. Przepis ustawy karnej musi stwarzać podmiotowi odpowiedzialności karnej realną możliwość takiej rekonstrukcji prawnokarnych konsekwencji zachowania. Jeśli wynik tego testu jest pozytywny, to dany przepis prawa represyjnego jest zgodny z zasadami *nullum crimen sine lege scripta* oraz *nullum crimen sine lege certa*. Zasady te gwarantują jednakże, że odpowiedzialność karną może ponieść tylko sprawca czynu zabronionego przez ustawę, nie zaś, że ustawa taka będzie zawierała opis każdego możliwego zachowania, które wyczerpuje znamiona tego czynu. (...) **Dlatego jakiegokolwiek wskazanie ogólnikowe, umożliwiające daleko idącą swobodę interpretacji co do zakresu znamion czynu zabronionego czy pewnego typu kategorii zachowań, nie może być traktowane jako spełniające wymóg określoności na gruncie art. 42 ust. 1 Konstytucji** (podkr. OI) (zob. też wyroki z 26 listopada 2003 r., SK 22/02, OTK ZU nr 9/A/2003, poz. 97, pkt III 4.; z 5 maja 2004 r., P 2/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 39, pkt III 3.5.; z 13 maja 2008 r., P 50/07, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 58, pkt III 1.)”¹⁶.

¹⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 9 czerwca 2010 r., sygn. SK 52/08, OTK ZU nr 5/A/2010, poz. 50, a ponadto wyroki TK: z 19 lipca 2011 r., sygn. K 11/10, OTK ZU 6A/2011, poz. 60 oraz z 25 lutego 2014 r., sygn. SK 65/12, OTK ZU 2A/2014, poz. 13.

¹⁶ Wyrok TK w sprawie sygn. SK 52/08.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

W tym miejscu odnotować trzeba, że 6 marca 2025 r. polski parlament przyjął ustawę nowelizującą kodeks karny (druk nr 876), będący próbą penalizacji tzw. mowy nienawiści, jednak prawo to nie weszło w życie na skutek zainicjowanej przez Prezydenta RP prewencyjnej kontroli konstytucyjności ustawy¹⁷. Cechą wspólną omawianej definicji IHRA oraz postulowanych zmiany w k.k. obejmujących „mowę nienawiści” jest fakt, że przepisy penalizujące dane zachowania określone jako odpowiednio – antysemickie i mowa nienawiści – miałyby mieć zastosowanie także w sytuacjach, w których uznana za chronioną właściwość (w omawianym przypadku – semickość) nie byłaby w ogóle cechą ofiary zarzucanego przestępstwa¹⁸. Patrząc na problem z drugiej strony – nieuprawniona rozszerzająca wykładnia znamion typów czynów zabronionych, chociażby przykładowo wymienionych w broszurze Policji, w oparciu o treść definicji IHRA, czyni Żydów osobami szczególnie uprzywilejowanymi w Polsce, mającymi cieszyć się szerszą ochroną prawnokarną niż reszta społeczeństwa nienależąca do tej grupy. Podobnie jak w przypadku zakwestionowanej przez Prezydenta RP ustawy „o mowie nienawiści”, stosowana w przeciwdziałaniu rzekomym przestępstwom o charakterze antysemickim definicja IHRA wprowadza *de facto* logikę uprzywilejowanego traktowania grup społecznych charakteryzujących się cechą chronioną¹⁹. W efekcie dochodzi do sytuacji dyskryminacji pozostałej części społeczeństwa tylko dlatego, że pozbawiona jest cechy semickości.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na realnie **pogarszającą się w Polsce sytuację chrześcijan, w szczególności katolików**, którzy w ostatnich latach stali się głównymi obiektami aktów przemocy i ofiarami przestępstw motywowanych uprzedzeniami, pogłębianych przez zachęcające deklaracje osób piastujących stanowiska państwowe (słynne „opiłowywanie katolików” posła Sławomira Nitrasa z Koalicji Obywatelskiej) czy wyrażające kpinę z wiary

¹⁷ Wniosek Prezydenta RP do TK o zbadanie zgodności z Konstytucją ustawy z dnia 6 marca 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, https://www.prezydent.pl/storage/file/core_files/2025/4/17/c666dd06ca2d8e79603f329c26463756/Wniosek%20do%20TK.pdf, dostęp: 11.03.2026.

¹⁸ R. Dorosiński, *Opinia na temat rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk sejmowy nr 876)*, <https://ordoiuris.pl/analiza/opinia-na-temat-rzadowego-projektu-ustawy-o-zmianie-ustawy-kodeks-karny-druk-sejmowy-nr-876/>, dostęp: 11.03.2026.

¹⁹ Tamże.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

katolickiej występy przedstawicieli środowiska artystycznego²⁰. Jak wynika z najnowszych danych dotyczących aktów chrystianofobii, zebranych przez Instytut Ordo Iuris, w roku 2025 odnotowano w Polsce aż **88 przypadków ataków na chrześcijan** (łącznie z przypadkami brutalnych zabójstw kapłanów katolickich) oraz katolickie miejsca i przedmioty kultu. W roku 2024 przypadków przestępstw z nienawiści wobec chrześcijan odnotowanych przez Ordo Iuris było 84. Uwzględniając pogarszającą się sytuację chrześcijan w Polsce, przyjęcie rozwiązań prawnych przyznających szczególną ochronę prawną wyznawcom judaizmu stanowiłoby jaskrawy przejaw ataku na fundamentalne dla demokratycznego państwa prawne zasady równości wobec prawa i niedyskryminacji (art. 32 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP, art. 20 i 21 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (dalej: „KPP”)²¹).

2) Podniesienie skuteczności przeciwdziałania przestępstwom o charakterze antysemickim

Przestępstwa o charakterze antysemickim zaliczają się do szerszej grupy wymienionych wyżej przestępstw, które można określić jako motywowane nienawiścią/uprzedzeniami. Wśród nich należy wskazać w szczególności przepisy odnoszące się do ochrony grup mniejszościowych:

- **art. 119 k.k.**, który przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat dla każdego, kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości,
- **art. 256 § 1 k.k.** przewidujący karę pozbawienia wolności do lat 3 dla każdego, kto publicznie propaguje nazistowski, komunistyczny, faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość,
- **art. 257 k.k.**, na podstawie którego karze pozbawienia wolności do lat 3 podlega każdy, kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególłą osobę z powodu jej

²⁰ Jak np. niedawny występ Julii Kamińskiej w warszawskim klubie Niebo, <https://tvrepublika.pl/Rozrywka/Skandaliczny-wystep-Julii-Kaminskiej/209413>, dostęp: 11.03.2026.

²¹ Dz. Urz. UE 2016 C 202, s.1.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby.

Wymienione przepisy kodeksu karnego, podobnie jak inne wskazane w przywołanej wyżej broszurze policyjnej stanowią wystarczające zabezpieczenie mniejszości żydowskiej oraz innych mniejszości etnicznych czy religijnych w Polsce.

Punktem wyjścia dla zawartego w Strategii argumentu o rzekomej konieczności wzmocnienia ochrony przed aktami antysemitycznymi są przytoczone w Strategii dane pozyskiwane co roku przez OBWE i publikowane w formie raportów. W pierwszej kolejności zwraca uwagę fakt, że w Strategii posłużono się danymi dotyczącymi tzw. przestępstw z nienawiści z 2022 r., podczas gdy dostępne są nowsze dane, tj. z roku 2023 oraz 2024. W przywołanym w Strategii raporcie OBWE za **rok 2022** podano liczbę 1180 zamiast 893 wymienionych w Strategii odnotowanych (*recorded*) przez Policję przestępstw z nienawiści, z czego ściganych było 440, natomiast nie wiadomo skąd w Strategii pojawiła się liczba 143 postępowań prowadzonych ws. przestępstw motywowanych antysemityzmem. Z raportu OBWE wynika też, że w 2022 r. wszczęto 87 postępowań dotyczących przestępstw motywowanych antysemityzmem (dla porównania – 2 przestępstwa motywowane chrystianofobią)²².

Według nowszych danych OBWE, z niejasnych przyczyn pominiętych w Strategii, wynika, że Policja odnotowała w **2023 r.** 893 przestępstwa z nienawiści, z czego prowadzonych było w tych sprawach 386 postępowań. Z danych OBWE wynika też, że 38 postępowań dotyczyło przestępstw motywowanych antysemityzmem, a już 10 to przestępstwa z nienawiści wobec chrześcijan²³.

Dalej dane OBWE pokazują, że w **roku 2024** Policja odnotowała 664 przestępstwa z nienawiści, z czego prowadziła w tych sprawach 211 postępowań. Z raportu za rok 2024 wynika, że 56

²² OSCE ODIHR Hate Crime Reporting 2022, <https://hatecrime.osce.org/reporting/poland/2022>, dostęp: 12.03.2026.

²³ OSCE ODIHR Hate Crime Reporting 2023, <https://hatecrime.osce.org/reporting/poland/2023>, dostęp: 12.03.2026.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

przypadków to przestępstwa motywowane antysemityzmem, a 6 to przypadki przestępstw motywowanych chrystianofobią²⁴.

Chociaż brak jest jeszcze statystyk OBWE na temat skali zjawiska w roku 2025, dane gromadzone przez Instytut Ordo Iuris (i następnie przekazywane cyklicznie do OBWE) wykazują niepokojąco rosnącą liczbę przestępstw motywowanych chrystianofobią – w 2025 r. Instytut odnotował bowiem aż 88 przypadków takich przestępstw.

Odnosić trzeba przy tym, że skalę wypowiedzi i czynów motywowanych wrogią postawą do chrześcijaństwa, w szczególności Kościoła Katolickiego, można uznać za istotnie niedoszacowaną. Takimi bowiem – na równi z aktami antysemitycznymi zgodnie z definicją IHRA - powinny być określane wszelkie wypowiedzi, żarty, wystąpienia, czy tym bardziej poważniejsze działania jak dewastacje miejsc kultu, ataki na księży katolickich czy świeckich wiernych jako grupy społecznej, których liczba drastycznie wzrasta w ostatnich latach. Kierując się konstytucyjnymi zasadami równości wobec prawa i niedyskryminacji, państwowe organy ścigania powinny przyjąć jednakową miarę do przestępstw motywowanych chrystianofobią i przestępstw z pobudek antysemitycznych. Punktem wyjścia tych działań powinna być – na zwrócenie uwagi na potrzeby zwalczania antysemityzmu – **definicja chrystianofobii**, mająca przełożenie na konkretne działania Policji. Faktem jest jednak, że obecnie jedynie społeczność żydowska zdaje się zajmować uprzywilejowane miejsce w polityce kryminalnej państwa, co dobrze odzwierciedla wyszczególnienie wyłącznie antysemityzmu jako przestępstwa z nienawiści w materiałach dostępnych na portalu Biura Prewencji Komendy Głównej Policji²⁵.

Aby zatem zachować niedyskryminacyjny charakter państwowej polityki zwalczania przestępstw motywowanych antysemityzmem, należy porzucić prace nad szczególną, samodzielną strategią przeciwdziałania antysemityzmowi. Jak wykazano, przestępstwa motywowane antysemityzmem stanowią przejaw szerszego zjawiska jakim są przestępstwa motywowane uprzedzeniami, w szczególności ujęte w art. 199, art. 256, art. 257 k.k.

²⁴ OSCE ODIHR Hate Crime Reporting 2024, <https://hatecrime.osce.org/reporting/poland/2024>, dostęp: 12.03.2026.

²⁵ Policja.pl: *Mowa nienawiści, hejt, przestępstwa z nienawiści*, <https://policja.pl/pol/kgp/biuro-prewencji/wydzial-profilaktyki-sp/mowa-nienawisci-hejt-pr>, dostęp: 13.03.2026.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Przestępstwa o charakterze antysemitycznym mogą być skutecznie ścigane na podstawie tych przepisów kodeksu karnego z pominięciem roboczej i wadliwej definicji IHRA, która narusza zasadę określoności opisu czynu zabronionego, w rzeczywistości dookreślając znamiona typów czynów zabronionych w innym akcie niż ten, który zawiera normy sankcjonujące²⁶ i w sposób bezprawny rozszerza zakres odpowiedzialności karnej nieprzewidzianej w ustawie karnej.

Uwzględniając charakter przyjętej w Strategii definicji IHRA, należy ponadto zwrócić uwagę na znaczenie samej tej definicji oraz innych zapisów Strategii w kontekście konstytucyjnej zasady niezawisłości sędziowskiej (wyrażoną w szczególności w **art. 178 ust. 1 Konstytucji**). Zgodnie z tą zasadą **sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom**. Tymczasem w Strategii czytamy: „W działaniach w obszarze sądownictwa kluczowe jest też podnoszenie świadomości sędziów na temat charakterystyki i wagi przestępstw antysemitycznych oraz na temat dotychczasowej praktyki orzeczniczej sądów polskich oraz europejskich. W tym kontekście konieczne jest przeprowadzenie właściwych szkoleń oraz dystrybucja materiałów informacyjnych. Pomocne może być także podejmowanie współpracy międzynarodowej w obszarze wymiany wiedzy i doświadczeń orzeczniczych, w tym przede wszystkim dobrych praktyk”²⁷. Ten pozornie neutralny postulat wskazuje na oczekiwane przez autorów Strategii podejmowanie działań mających na celu określone kształtowanie świadomości sędziów orzekających w sprawach dotyczących antysemityzmu – zjawiska interpretowanego zgodnie z definicją IHRA. Przytoczony fragment Strategii budzi więc uzasadnione zastrzeżenia w świetle konstytucyjnej zasady niezawisłości sędziowskiej, która zgodnie z orzecnictwem Trybunału Konstytucyjnego „należy do istoty prawidłowego wykonywania zawodu sędziego i przez to jest również gwarancją praw i wolności obywatelskich. Szczególną postacią sprzeniewierzenia się obowiązkom łączącym się z zasadą niezawisłości jest naruszenie obowiązku zachowania przez sędziego bezstronności, co może m.in. polegać na **dostosowywaniu treści wydawanych orzeczeń do sugestii czy poleceń**

²⁶ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 czerwca 2005 r., sygn. SK 56/04, OTK-A 2005, Nr 6, poz. 67 oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26 listopada 2003 r., sygn. SK 22/02, OTK-A 2003, Nr 9, poz. 97.

²⁷ Krajowa Strategia... dz. cyt., s. 19.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

przekazywanych sędziemu z zewnątrz (podkr. OI)”²⁸. W swoim orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny sprecyzował pojęcie niezależności sędziowskiej, wskazując, że składa się ona z pięciu podstawowych elementów:

- 1) bezstronności w stosunku do uczestników postępowania;
- 2) niezależności wobec organów pozasądowych;
- 3) samodzielności sędziego wobec władz i innych organów sądowych;
- 4) niezależności od wpływu czynników politycznych, zwłaszcza partii politycznych;
- 5) wewnętrznej niezależności sędziego²⁹.

„Analiza poglądów doktryny oraz stanowiska Trybunału prowadzi do zasadniczego wniosku. Dokonując próby zdefiniowania, czy też opisanie niezawisłości sędziowskiej, na pierwszy plan w każdym wypadku wysuwa się kwestia niezależności sędziego (*P. Wiliński, Niezależność sądu*, s. 13 i n.). Jest to niezależność od wszelkich czynników, które mogłyby w procesie sprawowania wymiaru sprawiedliwości ingerować w treść podejmowanych rozstrzygnięć (decyzji). Jest to, po pierwsze, niezależność od stron, rozumiana jako bezstronność. Po drugie, chodzi o niezależność od pozostałych rodzajów władz, czynników politycznych itp. Po trzecie, choć z pewnością nie jest to czynnik o mniejszym znaczeniu jest to niezależność wewnętrzna sędziego”³⁰.

Proponowane w Strategii „podnoszenie kompetencji” sędziów w dziedzinie antysemityzmu przy pomocy szkoleń i materiałów informacyjnych oraz sięganie do bliżej nieokreślonych „dobrych praktyk”, w powiązaniu z przyjętą chociaż nieobowiązującą definicją IHRA, odczytywać należy jako ryzyko ingerencji w niezależność sędziowską w celu kształtowania określonej, oczekiwanej przez autorów tego postulatu linii orzeczniczej polskich sądów.

3) Eliminacja treści antysemitkich z mediów przede wszystkim cyfrowych

²⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 9 marca 2016 r., sygn. K 47/15, OTK Seria A 2016, poz. 2, a także wyrok TK z 24 czerwca 1998 r., sygn. K 3/98, OTK 1998 nr 4, poz. 52, wyrok TK z 14 października 2015 r., sygn. Kp 1/15, OTK Seria A 2015 nr 9, poz. 147.

²⁹ Wyroki TK: z 24 czerwca 1999 r., K 3/98, OTK 1998, Nr 4, poz. 52; z 14 kwietnia 1999 r., K 8/99, OTK 1999, Nr 3, poz. 41; zob. także P. Wiliński, P. Karlik, komentarz do art. 178 Konstytucji [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, 2016, Nb 23.

³⁰ P. Wiliński, P. Karlik, komentarz... dz. cyt., Nb 24.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Pod tym hasłem zawarto w Strategii postulat zamachu na konstytucyjną wolność słowa (art. 54 ust. 1 Konstytucji RP), która podlega także międzynarodowej ochronie prawnej w tym na podstawie art. 10 ust. 1 EKPC oraz art. 11 KPP. Naruszeniem tej zasady byłoby już samo powoływanie się na definicję IHRA przez organy państwowe w celu ograniczenia wolności formułowania poglądów na temat Żydów. W przestrzeni wolności słowa definicję IHRA postrzegać należy bowiem jako ograniczenie swobody jakiegokolwiek niepochlebnej wypowiedzi odnoszącej się do Żydów. Zgodnie z tą definicją antysemickie są bowiem zarówno wypowiedzi przejawiające nienawiść do Żydów, jak i inne o niesprecyzowanym charakterze, wynikające z „określonego postrzegania Żydów” (jakiego dokładnie pozostaje niejasne). Ponadto zgodnie z definicją IHRA, o czym już była mowa, antysemicki charakter ma mieć zachowanie skierowane także do „osób, które nie są Żydami”. Obraz, jaki w kontekście wolności wypowiedzi wyłania się z tak sformułowanego sposobu postrzegania antysemityzmu, wskazuje na absolutny zakaz wyrażania negatywnych poglądów na temat tej grupy etnicznej. Tymczasem Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał w swoim orzecznictwie, że swoboda wypowiedzi stanowi jeden z **fundamentów społeczeństwa demokratycznego**, jest warunkiem jego rozwoju i samorealizacji jednostek, a ponadto, że **swoboda ta nie może ograniczać się** do informacji i poglądów, które są odbierane przychylnie albo postrzegane jako nieszkodliwe lub obojętne³¹, do czego zasadniczo miałyby ograniczać się swoboda wypowiedzi z ograniczeniami ustanowionymi definicją IHRA. W oparciu o tak rozumiane akty antysemityzmu w Strategii postuluje się szeroko zakrojone zmiany w prawie regulującym funkcjonowanie mediów, w tym w szczególności ograniczenie wolności wypowiedzi w Internecie.

Kierując się treścią Strategii, za antysemickie należałoby uznać m.in. wypowiedzi:

- wyrażające przekonanie, że Żydów cechuje nadmierne przywiązanie do pieniędzy (chciwość – s. 14 Strategii), do których można by zaliczyć chociażby powiedzenie: „Kochajmy się jak bracia, liczymy się jak Żydzi”,

³¹ J. Sadowski, komentarz do art. 54 Konstytucji [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, 2016*, Nb 8 oraz przywołane tam wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 23 marca 2006 r., sygn. K 4/06, OTK-A 2006, Nr 3, poz. 32; z 11 października 2006 r., sygn. P 3/06, OTK-A 2006, Nr 9, poz. 121; z 30 października 2006 r., sygn. P 10/06, OTK-A 2006, Nr 9, poz. 128; z 14 grudnia 2011 r., sygn. SK 42/09, OTK-A 2011, Nr 10, poz. 118; z 25 lutego 2014 r., sygn. SK 65/12, OTK-A 2014, Nr 2, poz. 14.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

- wyrażające negatywne stanowisko wobec nieuczciwości w relacjach polsko-izraelskich, jak np. w formie określenia „Żydowski interes” użytego w kontekście finansowania przez miasto Lublin zarówno wyjazdu lubelskich artystów do Izraela, jak i występów izraelskich artystów w Lubinie³²,
- potępiające ataki osadników izraelskich na chrześcijańską wioskę w Palestynie³³,

Przytoczone wypowiedzi mogą być poddawane weryfikacji faktycznej, można je także oceniać z perspektywy estetycznej, ze względu na kulturę słowa – jednak nie stanowią naruszenia prawa, a ich administracyjne ograniczanie stanowiłoby niedopuszczalną ingerencję w obszar wolności słowa.

Przypomnieć należy, że wolność wypowiedzi, podobnie jak inne konstytucyjne prawa wolnościowe może podlegać ograniczeniom wynikającym z Konstytucji lub ustaw. W ustawie zasadniczej brak ograniczenia art. 54 ust. 1, a zastosowanie znajduje w tym przypadku **klauzula ograniczająca z art. 31 ust. 3 Konstytucji**. Przede wszystkim więc ograniczenie wolności wypowiedzi może nastąpić wyłącznie w ustawie, z zastrzeżeniem jednak, że z uwagi na fundamentalną rolę tej wolności w demokratycznym państwie prawnym, szczególnie surowej kontroli należy poddawać przepisy ustaw wprowadzających ograniczenia w korzystaniu z tej wolności³⁴. Ponadto nakładane ograniczenie musi być zgodne z zasadą proporcjonalności, a więc być konieczne w państwie demokratycznym dla ochrony jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenie takie nie może naruszać istoty wolności wypowiedzi. Próby ograniczania wolności słowa w oparciu o kryteria wymienione w definicji IHRA stanowią naruszenie tej konstytucyjnej wolności.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie pochylał się nad problematyką ograniczeń swobody wypowiedzi wynikających z konieczności ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku

³² Kurier Lubelski: „Żydowski leś, żydowski interes”. Radny Brzozowski o finansowaniu współpracy Lublina z Izraelem, <https://kurierlubelski.pl/zydowski-leb-zydowski-interes-radny-brzozowski-o-finansowaniu-wspolpracy-lublina-z-izraelem/ar/13194824>, dostęp: 26.03.2026.

³³ A. Sirgant, L. Bordon, P. Kowalczyk, *Izraelcy osadnicy terroryzują wioskę chrześcijan w Palestynie*, <https://www.vaticannews.va/pl/swiat/news/2026-03/zydzi-osadnicy-palestyna-chrzescijanie-ataki.html>, dostęp: 26.03.2026.

³⁴ Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 23 marca 2006 r., sygn. K 4/06.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

publicznego w kontekście przepisów kodeksu karnego, m.in. przepisu typizującego przestępstwo z art. 256 § 1 k.k. (nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo z powodu bezwyznaniowości). Trybunał uznał już wcześniej, że samo pojęcie „mowy nienawiści” jest nieostre, a jego zakres znaczeniowy nieprecyzyjny, które to stanowisko wyraził w ramach kontroli konstytucyjności norm zawartych w art. 256 k.k.³⁵ Ponadto, jak wskazuje doktryna, „(...) wypowiedzi, które mogą być kwalifikowane jako przejaw tzw. mowy nienawiści przynależą zazwyczaj do sfery debaty politycznej, a więc sfery szczególnie chronionej przed wszelkimi formami ingerencji. Zakres przedmiotowy art. 54 Konstytucji RP obejmuje wszelkiego rodzaju wypowiedzi, w tym również zaliczane do nieostrej i niedookreślonej kategorii "mowy nienawiści". (...) W efekcie konieczne w stosunku do "mowy nienawiści" ograniczenia podlegają kontroli w świetle ogólnej klauzuli proporcjonalności z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, zaś legitymowaną podstawę tych ograniczeń stanowi potrzeba ochrony bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego, a w niektórych wypadkach również potrzeba praw i wolności innych osób. Analogiczne stanowisko na gruncie prawa unijnego zajął TSUE. Dopuszczalność wypowiedzi mogącej zawierać przekaz dyskryminujący ze względu na pochodzenie rasowe powinna być rozważana z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy w oparciu o mechanizm balansujący, zapewniający właściwą równowagę pomiędzy interesami i prawami osób trzecich a wolnością wypowiedzi, przy uwzględnieniu zawartej w prawie unijnym zasady niedyskryminacji, potwierdzonej w szczególności w art. 21 ust. 1 KPP (wyr. z 3.9.2014 r. w spr. C-201/13 *Deckmyn i Vrijheidsfonds*, Dz.Urz. UE C z 2015 r. Nr 16, s. 3-4, pkt 27-32)”³⁶.

4) Edukacja o antysemityzmie i Holokauście

Podstawą postulatu i proponowanej ingerencji w sferę konstytucyjnych wolności jednostek wyrażoną w tej części Strategii jest błędne, bezpodstawne założenie, że polskie społeczeństwo szeroko dotyka problem antysemityzmu. Jak wykazano powyżej i co jest zjawiskiem występującym coraz intensywniej także w innych społeczeństwach, rośnie skala aktów

³⁵ Zob. wyrok TK z 19 lipca 2011 r., sygn. K 11/10, OTK-A 2011, Nr 6, poz. 60 oraz wyrok TK z 25 lutego 2014 r., sygn. SK 65/12 OTK-A 2014, Nr 2, poz. 14.

³⁶ J. Sadowski, komentarz do art. 54 Konstytucji..., dz. cyt., Nb 24.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

chryścianofobii, przejawiających się w coraz liczniejszych werbalnych i fizycznych atakach na wyznawców w szczególności katolicyzmu. Jednocześnie skalę zjawiska należy uznać za niedoszacowaną w stosunku do raportowanych aktów antysemityzmu z uwagi na brak szerokiej, niedookreślonej i otwierającej drogę do dowolnej interpretacji definicji aktów chryścianofobii, jak ma to miejsce w przypadku definicji IHRA.

Błędne założenia na temat rzekomego problemu z antysemityzmem w polskim społeczeństwie nie mogą stanowić punktu wyjścia dla modyfikacji podstawy programowej nauczania w polskich szkołach. W szczególności wadliwa definicja IHRA nie może stanowić gruntu dla ingerencji w prawa rodzicielskie, jest pozbawiona merytorycznych podstaw i ma charakter ideologiczny. W związku z tym propagowanie założeń i tez w oparciu o tak postrzegany problem antysemityzmu w ramach kształcenia szkolnego nosiłoby cechy nieuprawnionej ingerencji władz publicznych w konstytucyjne prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48 ust. 1 Konstytucji RP). Chociaż w analizowanej Strategii brak bardziej precyzyjnych wskazówek odnośnie do treści z zakresu nauczania o antysemityzmie i Zagładzie, z całości opracowania wynika jasno, że efektem takiego nauczania miałyby być wykreowanie u odbiorców wyłącznie pozytywnego wyobrażenia Żydów i ich roli w historii Polski. Takie jednostronne, nieuwzględniające całokształtu i różnorodności stosunków polsko-żydowskich stanowisko również należy postrzegać przez pryzmat prawa rodziców do wychowywania dzieci w zgodzie z własnymi przekonaniami, które mogą wynikać również z negatywnej oceny roli Żydów w historii kraju. Jak wskazuje się w literaturze, „[a]rtykuł 48 ust. 1 zd. 1 - ze względu na to, że konstruuje **ogólne prawo rodziców do wychowania ich dzieci zgodnie z ich przekonaniami - pośrednio gwarantuje także posiadanie przez rodziców ich własnych przekonań oraz możliwość przekazywania ich osobom trzecim**. Gwarancja ta jest wprost podniesiona do rangi konstytucyjnego prawa podmiotowego przez art. 53 ust. 1 Konstytucji RP. Ustanawia również pierwszeństwo rodziców przed innymi podmiotami w tym zakresie”³⁷.

Powyższe zastrzeżenia nabierają szczególnego znaczenia w związku z wyraźnie postulowanym w Strategii ograniczeniem dwudziestowiecznej historii Żydów na ziemiach polskich jedynie do

³⁷ W. Borysiak, komentarz do art. 48 Konstytucji [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, 2016, Nb 39.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej, której *nota bene* ofiarami byli nie tylko Żydzi, ale wszyscy obywatele Polski. Tymczasem okresu II wojny światowej i szerzej – powojennej historii Polski – nie sposób rzetelnie i kompleksowo rozpatrywać w oderwaniu od „sowieckiego wątku” okupacji ziem polskich w latach wojny oraz po jej zakończeniu. Używając nomenklatury przyjętej w Strategii na potrzeby postulatów utrwalania pamięci o Holokauście, należy uwydatnić nie mniej istotny problem negacjonizmu dotyczący skali zaangażowania ludności żydowskiej w instalowanie i utrzymywanie na ziemiach polskich obcej i wrogiej władzy komunistycznej, które to zaangażowanie rzutuje i musi rzutować na sposób postrzegania Żydów także przez współczesnych Polaków. Jak wskazuje historyk, prof. M. Szumiło, „[w] polskiej pamięci zbiorowej mocno utrwaliły się postawy Żydów bezpośrednio po agresji ze wschodu 17 września 1939 r. i podczas okupacji sowieckiej. Gorące powitanie Armii Czerwonej, napaści bojówek na żołnierzy WP, denuncjacje i zaangażowanie w struktury władzy sowieckiej wnikliwie opisano w literaturze polskiej³⁸”.

5) Szczególne środki ochrony dla członków społeczności żydowskiej i jej dziedzictwa

Dla uzasadnienia postulatu zwiększenia bezpieczeństwa i potrzeb społeczności żydowskiej w Polsce, w Strategii posłużono się tezą o „zaobserwowanym wzroście incydentów antysemitycznych oraz dewastacji miejsc kultu i pamięci”. Dla wykazania prawdziwości tej tezy nie podano jednak żadnych danych, natomiast przywołano badania przeprowadzone przez Agencję Praw Podstawowych (dalej: „APP”) w 2023 r., z których wynika jedynie, że w Polsce Żydzi spotykają się z opiniami o braku lojalności obywateli żydowskich wobec kraju zamieszkania jak również opiniami, że fakt bycia ofiarami Holokaustu jest instrumentalnie wykorzystywany przez Żydów³⁹.

Podkreślić trzeba, że wspomniane wyżej postrzeganie przedstawicieli społeczności żydowskiej w Polsce stanowi **formę wyrażania opinii i jako takie objęte jest ochroną konstytucyjnej gwarancji wolności słowa**. Art. 54 ust. 2 Konstytucji RP stanowi wprost, że każdemu zapewnia

³⁸ Zob. M. Szumiło, „Żydokomuna” w aparacie władzy „Polski Ludowej”. *Mit czy rzeczywistość?*, Pamięć i Sprawiedliwość, Tom 32 Nr 2, 2018, s. 29, <https://czasopisma.ipn.gov.pl/index.php/pis/article/view/60/57>, dostęp: 16.03.2026 oraz cytowana tam literatura.

³⁹ Krajowa Strategia... dz. cyt., s. 28.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego użyte w art. 54 ust. 1 Konstytucji pojęcie „pogląd” jako wyrażenie konstytucyjne musi być interpretowane w możliwie najszerszym znaczeniu. Obejmuje ono nie tylko jako wyrażanie osobistych ocen co do faktów i zjawisk, w tym ocen kontrowersyjnych, ale również informowanie o faktach, także faktach domniemywanych (w formie twierdzeń, przypuszczeń, prognoz). Stanowisko to jest zgodne z zasadą rozumienia wyrażen konstytucyjnych w możliwie najszerszym znaczeniu⁴⁰. Zatem wyrażanie opinii, także negatywnych, np. o braku lojalności obywateli żydowskich wobec kraju zamieszkania mieści się w zakresie konstytucyjnej wolności słowa i nie stanowi żadnego dowodu na antysemityzm społeczeństwa polskiego.

Wprawdzie wadliwa definicja IHRA teoretycznie obejmuje swoim zakresem wyrażanie niepochlebnych opinii na temat Żydów, jednak ma ona charakter niewiązący i nie znosi ona gwarancji konstytucyjnych, w tym wyrażonej w art. 54 gwarancji wolności słowa.

W Strategii wyrażono także oczekiwanie zwiększenia „obecności służb porządkowych w okolicach synagog i pozostałych miejsc kultu religijnego (...)”, podczas gdy ze wspomnianych wcześniej raportów OBWE wynika, że chrześcijanie i ich miejsca kultu religijnego są częstszymi celami ataków niż obiekty wyznawców judaizmu. Zgodnie z danymi ujętymi w raporcie OBWE w roku 2024 w Polsce miał miejsce wyłącznie 1 przypadek antysemitckiego ataku na miejsce kultu, podczas gdy w przypadku chrześcijańskich miejsc kultu ataków odnotowano w raporcie już 6, co stanowi **100% wszystkich wszczętych w tym roku śledztw policyjnych w związku z przestępstwami z nienawiści wobec chrześcijan**⁴¹. Podobnie, w odniesieniu do roku 2023 w raporcie OBWE wskazano zaledwie 1 przypadek ataku na semickie miejsce kultu oraz 4 ataki na chrześcijańskie miejsca kultu⁴². W masowych atakach na chrześcijan, w szczególności na katolików, i chrześcijańskie miejsca kultu wyjątkowo dramatycznie zapisał się rok 2020 i

⁴⁰ Zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 20 lutego 2007 r., sygn. P 1/06, OTK-A 2007, Nr 2, poz. 11; z 23 kwietnia 2008 r., sygn. SK 16/07, OTK-A 2008, Nr 3, poz. 45; z 14 grudnia 2011 r., sygn. SK 42/09, OTK-A 2011, Nr 10, poz. 118; z 18 lutego 2014 r., sygn. K 29/12, OTK-A 2014, Nr 2, poz. 11.

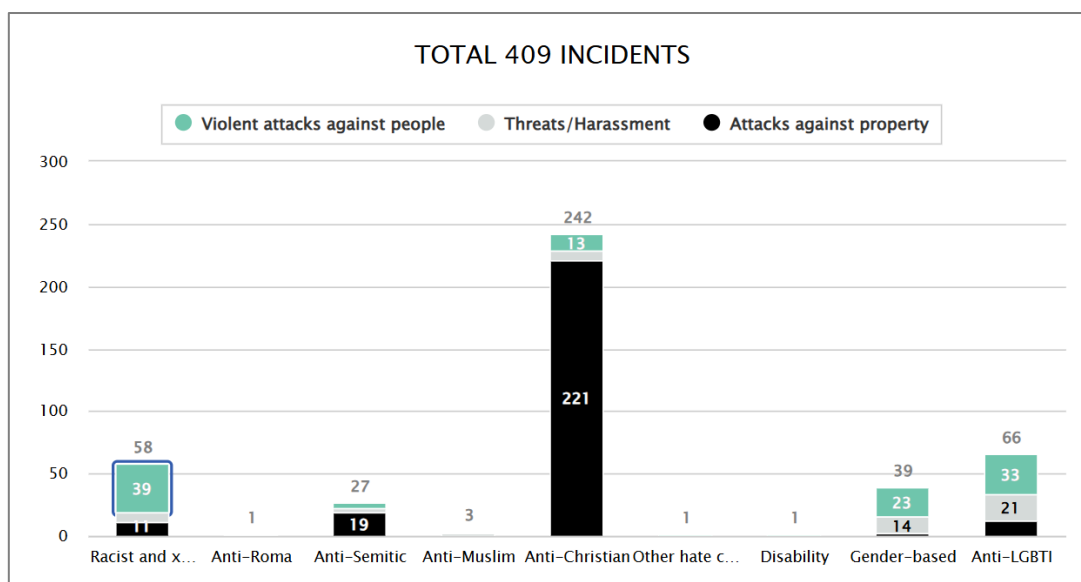
⁴¹ OSCE ODIHR Hate Crime Report 2024, *Hate crime by bias motivation recorded by police*, <https://hatecrime.osce.org/poland?year=2024>, dostęp: 18.03.2026.

⁴² OSCE ODIHR Hate Crime Report 2023, *Hate crime by bias motivation recorded by police*, <https://hatecrime.osce.org/poland?year=2023>, dostęp: 18.03.2026.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

działania uczestników tzw. strajku kobiet, dokonujących bezprecedensowych antychrześcijańskich ataków na mienie. Z danych udostępnionych na potrzeby raportu OBWE przez organizacje społeczne wynika, że w 2020 r. odnotowano aż 242 przypadki: antychrześcijańskich brutalnych ataków na ludzi (13), antychrześcijańskich gróźb/nękania (8) oraz antychrześcijańskich ataków na mienie (221). Dla porównania, takich przypadków o charakterze antysemitycznym było w 2020 r. łącznie zaledwie 27 (w tym brutalnych ataków na ludzi – 5, gróźb/nękania – 3, ataków na mienie – 19)⁴³. W roku 2020 chrześcijanie należeli do grupy doświadczającej największej skali przestępstw z nienawiści, doświadczając takich ataków więcej niż wszystkie inne grupy ujęte w raporcie. Skalę problemu chrystianofobii dobrze ilustruje poniższy wykres:

Źródło: OSCE ODIHR Hate Crime Report 2020, Overview of incidents reported by civil society

⁴³ OSCE ODIHR Hate Crime Report 2020, Overview of incidents reported by civil society, <https://hatecrime.osce.org/poland?year=2020>, dostęp: 18.03.2026; zob. także np. Polsat News: *Wtargnięcia na msze, zniszczone elewacje kościołów, zatrzymania. Dane policji*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2020-10-29/wtargnienia-na-msze-zniszczone-elewacje-kosciolow-zatrzymania-dane-policji/> oraz Stacja7.pl: *Od początku „Strajku Kobiet” doszło do ponad 150 ataków na kościoły*, <https://stacja7.pl/z-kraju/od-poczatku-strajku-kobiet-doszlo-do-ponad-150-atakow-na-koscioly/#:~:text=Jak%20podaje%20dziennikarz%20Wojciech%20Wybranowski%2C%20od%20pocz%20ku,ca%20C5%82ej%20Polsce%20zg%20C5%82oszone%20152%20ataki%20na%20ko%20C5%9Bcio%20C5%82y,> dostęp: 18.03.2026.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Przywołane wyżej statystyki jednoznacznie wskazują, że **w Polsce szczególnie zagrożone są chrześcijańskie miejsca kultu**, będące celem ataków nieporównywalnie częściej niż inne miejsca kultu (w tym żydowskie). Nie ma zatem żadnych racjonalnych podstaw dla uznania potrzeby szczególnej ochrony w okolicach synagog i pozostałych miejsc kultu, postulowanej w Strategii. Jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że w Strategii nie przedstawiono żadnych danych mogących uzasadniać potrzebę uprzywilejowanego traktowania żydowskich obiektów kultu.

6) Wzmacnianie pamięci o Holokauście

Należy zgodzić się z postulowanym w Strategii w kontekście Holokaustu „upowszechnianiem pełnej wiedzy historycznej o przeszłości danego miejsca”, czego jednak nie można ograniczać do faktów mających kształtować wyłącznie – jak to ujęto w Strategii - „pozytywną pamięć o historycznej obecności i roli Żydów w lokalnej społeczności”. Jak już przypomniano, okres II wojny światowej na ziemiach polskich nie ograniczał się do okupacji niemieckiej, ale także okupacji sowieckiej i także tę, przywołaną wyżej, część „historycznej obecności i roli Żydów” należy uwzględnić w ramach upowszechniania wiedzy historycznej – o ile miałyby to być wiedza pełna, za czym wyraźnie opowiadają się autorzy Strategii.

W tym kontekście należy podkreślić, że art. 73 Konstytucji RP gwarantuje każdemu wolność badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników. Działania limitujące tę wolność do badań i ich wyników powielających wyłącznie jeden punkt widzenia (np. mających wbrew dostępnym dowodom naukowym kreować wyłącznie pozytywny obraz danej społeczności i jej historii oraz roli w państwie) uznać trzeba za przejaw bezprawnego ograniczenia tej konstytucyjnej wolności. Zgodnie z literaturą obiektywność stanowi chronioną konstytucyjnie cechę naukowości badań⁴⁴. Pamiętać trzeba przy tym, że „wolność badań naukowych odnosi się do osób fizycznych, nie zaś do osób prawnych czy innego rodzaju jednostek organizacyjnych”, przy czym „wolność nauki odwołuje się do kategorii prawdy, dążąc do ustalenia obiektywnie weryfikowalnego opisu rzeczywistości”⁴⁵. Zatem z tej chronionej wolności konstytucyjnej korzystają nie tylko pracownicy ośrodków badawczych statutowo zajmujących się działalnością naukową (np.

⁴⁴ M. Królikowski, K. Szczucki, komentarz do art. 73 Konstytucji [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, 2016, Nb 30.

⁴⁵ Tamże, Nb 31 - 32.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

uniwersytetów), ale także tzw. badacze niezależni, czyli osoby, „które również bez żadnych związków formalnych z sektorem naukowym prowadzą czynności składające się na przywołane wcześniej przesłanki badań naukowych”⁴⁶. W omawianym zakresie, zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, na władzach państwowych spoczywa obowiązek powstrzymania się od nieuzasadnionej ingerencji w przedmiot i metody badań naukowych⁴⁷.

Zgodnie z polską ustawą zasadniczą wolność badań naukowych może być ograniczona tylko na podstawie art. 31 ust. 3 Konstytucji, czyli zgodnie z zasadą proporcjonalności. Nie ulega wątpliwości, że kwestia ta ma szczególne znaczenie w odniesieniu do badań „kwestionujących powszechnie przyjęte do tej pory ustalenia, względnie wspierających procesy zdaniem państwa niekorzystne w danym społeczeństwie. W tym kontekście wskazuje się chociażby prowadzenie i ogłaszanie wyników badań kwestionujących Holocaust, a także badania mogące sprzyjać tzw. mowie nienawiści. S. Jarosz-Żukowska i Ł. Żukowski słusznie zauważają, że ustrojodawca wprost ogranicza przestrzeń badawczą tylko w przypadku eksperymentu (zob. S. Jarosz-Żukowska, Ł. Żukowski, Wolność badań naukowych, s. 730). Każdy inny przypadek musi być rozpatrzony w świetle wyżej przywołanej zasady proporcjonalności, pamiętając jednocześnie, że jakiegokolwiek ograniczenia nie mogą naruszać istoty omawianej wolności”⁴⁸. Dodać trzeba, że w ramach tej omawianej wolności konstytucyjnej, dopuszczalne i legalne jest prowadzenie badań i rozpowszechnianie wyników, z których wyłaniałaby się inna niż pozytywna „pamięć o historycznej obecności i roli Żydów” w społeczeństwie i państwie polskim, chociaż taka działalność – co wykazano powyżej – w sposób nieuprawniony może być kwalifikowana jako element wadliwej definicji IHRA i postrzegania jako przejaw antysemityzmu.

IV. Konkluzje

Przeprowadzona analiza wykazała przede wszystkim, że Strategia bazuje na wadliwie skonstruowanej definicji antysemityzmu. Chociaż pojęcie to zdefiniowane zostało w sposób

⁴⁶ Tamże, Nb 33.

⁴⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK-A 2006, Nr 2, poz. 15.

⁴⁸ M. Królikowski, K. Szczucki, komentarz..., dz. cyt., Nb 38.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

wyłącznie roboczy, prawnie niewiążący, w praktyce ma być wykorzystywane np. przez komórki Policji do oceny zachowania obywateli w ramach przeciwdziałania tzw. przestępstwom z nienawiści. W ten sposób definicja IHRA w sposób bezprawny zostaje włączona do polskiego porządku prawnego, w szczególności prawa karnego. Sytuacja taka narusza podstawowe zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej – zasadę demokratycznego państwa prawa i zasadę *nullum crimen sine lege certa* (art. 42 Konstytucji RP).

Ponadto przeprowadzenie postulowanych w Strategii działań skutkować może ograniczeniem szeregu innych zasad ustrojowych oraz praw i wolności obywatelskich, w tym: zasady niezawisłości sędziowskiej, wyrażonej w art. 178 Konstytucji RP, wolności słowa gwarantowanej przez art. 54 ust. 1 Konstytucji RP, prawa rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48 ust. 1 Konstytucji RP).

Aby zatem zachować zgodny z obowiązującym prawem i niedyskryminacyjny charakter państwowej polityki zwalczania przestępstw motywowanych antysemityzmem, należy porzucić dalsze prace nad Strategią przewidującą szczególne, lecz nieuzasadnione prawnie i faktycznie formy przeciwdziałania antysemityzmowi definiowanemu zgodnie z wytycznymi Międzynarodowego Sojuszu na rzecz Upamiętnienia Holokaustu. Jak bowiem wykazano, przestępstwa motywowane antysemityzmem stanowią przejaw szerszego zjawiska, jakim są przestępstwa motywowane uprzedzeniami, do przeciwdziałania którym państwo polskie dysponuje istniejącymi środkami prawnymi.

adw. Jerzy Kwaśniewski

r.pr. Katarzyna Gęsiak